

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.02.2013, sp. zn. 23 Cdo 1098/2012, ECLI:CZ:NS:2013:23.CDO.1098.2012.1

Číslo: 63/2013

Právní věta: Obchodní zákoník (ani zákoník občanský) nestanoví pro obchodní podmínky, které jsou součástí smlouvy, jiný režim jejich změny než pro smlouvu samotnou. Nevyhradí-li si proto účastníci ve smlouvě nebo obchodních podmínkách, které jsou její součástí, zvláštní způsob změny obchodních podmínek, řídí se předpoklady pro jejich změnu zákonnou úpravou pro změnu obsahu smlouvy samotné.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.02.2013

Spisová značka: 23 Cdo 1098/2012

Číslo rozhodnutí: 63

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Změna závazku

Předpisy: § 273 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozsudkem, v pořadí druhým, ze dne 29. 6. 2011 zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala na žalovaném zaplacení částky 1 160 000 Kč s příslušenstvím (bod I. výroku) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod II. výroku).

Soud prvního stupně shledal nedůvodným uplatněný nárok žalobkyně na náhradu škody, která jí měla vzniknout porušením povinností žalovaným ze smlouvy o spolupráci uzavřené mezi účastníky. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že mezi účastníky byla dne 1. 5. 2004 uzavřena Smlouva o spolupráci, kde žalobkyně vystupovala jako leasingová společnost a žalovaný jako dealer. Součástí této smlouvy byly Podmínky pro sjednávání a uzavírání leasingových smluv (dále jen „Podmínky“). Ke Smlouvě o spolupráci byly uzavřeny Dodatky č. 1 a 2. Dne 18. 4. 2007 uzavřela žalobkyně a leasingový uživatel leasingovou smlouvu č. 31029482 na vozidlo LEXUS RX 400h 26. Předmětné vozidlo žalobkyně kupní smlouvou LS 31029482 odkoupila od prodávajícího za cenu 1 160 000 Kč. Leasingový nájemce uhradil mimořádnou splátku 710 000 Kč a byl povinen platit měsíční splátky 11 895,63 Kč. Posléze muselo být předmětné vozidlo vydáno do soudní úschovy u Okresního soudu v Chrudimi, když z usnesení Policie ČR vyplynulo, že na předmětném vozidle bylo pozměněno VIN. Původní VIN patřilo odcizenému vozidlu, ke kterému uplatnila nárok žalobkyně a pojišťovna U.

Soud prvního stupně Smlouvu o spolupráci posoudil podle ustanovení § 269 odst. 2 zákona č.

513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jako smlouvu nepojmenovanou. Smlouva upravuje vzájemné vztahy jejich účastníků, mimo jiné i v oblasti prověřování vozidel. Povinnosti žalovaného jsou přitom upraveny čl. VI Smlouvy o spolupráci, Dodatkem č. 1 ke Smlouvě a bodem 6 Podmínek. Z žádného z uvedených ustanovení nevyplývá odpovědnost žalovaného za to, že VIN kód na předmětném vozidle byl přeražen. Přeražení VIN kódu nebylo ani v nejmenším patrné a žalovaný tak nemohl ani fyzickou kontrolou manipulaci s VIN kódem zjistit. K tomu, že žalobkyně dovozovala odpovědnost žalovaného za ušlé pojistné plnění z tzv. Dodatku č. 1 k Podmínkám, uzavřel, že tento dodatek nebyl mezi účastníky uzavřen platně.

K odvolání žalobkyně V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 29. 11. 2011 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok). Odvolací soud vycházel ze zjištění soudu prvního stupně ve spojení se zjištěními učiněnými v rámci odvolacího jednání. Porušení povinnosti žalovaným mělo spočívat v tvrzeném porušení čl. VI Smlouvy o spolupráci, bodu 6 Podmínek a zejména pak bodu 2 Dodatku č. 1 k Podmínkám.

Odvolací soud neshledal předpoklady pro vznik odpovědnosti za škodu podle § 373 obch. zák. Ztotožnil se se soudem prvního stupně v tom, že Smlouva o spolupráci ve znění Dodatku č. 1 a 2 ke Smlouvě je smlouvou nepojmenovanou podle ustanovení § 269 odst. 2 obch. zák. Ve shodě se soudem prvního stupně dovodil, že tzv. Dodatek č. 1 k Podmínkám nemá náležitosti právního úkonu, neobsahuje označení smluvních stran a není tak patrné, kdo právní úkon činí, a rovněž není podepsán žalobkyní. Takový právní úkon je podle ustanovení § 37 občanského zákoníku neurčitý a nesrozumitelný, tudíž dle citovaného ustanovení neplatný. Cituje ustanovení § 273 odst. 1 obch. zák. přisvědčil žalobkyni, že obchodní podmínky ve smyslu uvedeného ustanovení, na které smlouva odkazuje a jež jsou k ní připojeny nebo jsou smluvním stranám známy, nemusí být samostatně podepisovány účastníky smluvního vztahu. V pochybnostech však musí ten, kdo se jich dovolává, prokázat, že byly ke smlouvě připojeny anebo, že byly druhé straně známy. O takový případ se však dle odvolacího soudu nejedná, když Dodatek č. 1 k Podmínkám nebyl žalovanému v době uzavírání smlouvy znám a ani nemohl, vzhledem k datu jeho vypracování, být ke smlouvě připojen. Při posouzení případného porušení povinností žalovaného ve vztahu k žalobkyni nelze proto vycházet z obsahu Dodatku č. 1 k Podmínkám, když tento se nestal ve smyslu ustanovení § 273 odst. 1 obch. zák. součástí smlouvy a nemá náležitosti dvoustranného právního úkonu, jehož důsledkem by byla změna smlouvy. Odvolací soud uzavřel, že v řízení nebylo prokázáno porušení povinností žalovaného ze Smlouvy o spolupráci, a to ani ve smyslu uplatněného čl. VI Smlouvy o spolupráci ve spojení s bodem 6 Podmínek.

Žalobkyně podala proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, odkazujíc co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu a uplatňujíc dovolací důvody dle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a), b) o. s. ř.

Dovolatelka se předně vyjadřuje k přípustnosti dovolání, kterou shledává v tom, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má pro právní strážce zásadní význam, neboť závěry odvolacího soudu spočívají na souboru otázek zásadního právního významu, které jednak nebyly v rozhodovací činnosti odvolacího soudu dosud řešeny, jednak jsou řešeny v rozporu se stávající judikaturou. Rozhodnutí odvolacího soudu tak spočívá na řešení těchto otázek, jimž přisuzuje zásadní právní význam:

1) Pokud je sjednána obchodní smlouva a její součástí se staly obchodní podmínky, zda lze za situace, kdy smlouva předpokládá možnost změny smlouvy dodatky, i obchodní podmínky v průběhu smlouvy měnit dodatky k podmínkám, kdy původní obchodní podmínky i dodatky k obchodním podmínkám byly vytvořené jednou smluvní stranou a zda lze dodatky k obchodním podmínkám považovat za součást smluvních ujednání, když neobsahují podpisy obou smluvních stran, ale pouze akceptační podpis smluvní strany tuto změnu obchodních podmínek přijímající;

2) Zda dojde-li v průběhu trvání smlouvy v obchodní věci ze strany jednoho subjektu k „novelizaci“ jeho obchodních podmínek, lze takovou novelizaci považovat mezi stranami za účinnou jejím převzetím druhou smluvní stranou, a to zejména za situace, kdy smluvní strany možnost změny smlouvy, a tím spíše obchodních podmínek, sjednaly;

3) Zda se prohlášením smluvní strany, že se změnou obchodních podmínek bude řídit, stávají nové obchodní podmínky součástí smluvních ujednání původní smlouvy, když obchodní podmínky jako součást smlouvy podepsány být nemusí;

4) Zda je dodatek obchodních podmínek po uzavření smlouvy samotné v průběhu času předložený jednou smluvní stranou smlouvy a podepsaný druhou stranou smlouvy, jež takový dodatek převzala, závazným změněným zněním obchodních podmínek ke smlouvě;

5) Zda důkaz o tom, že jedna smluvní strana měla písemně sjednanou povinnost a druhé straně sdělila písemně odlišnou informaci, jež ji vedla k úkonu, který by jinak neprovedla, má jít k tíži té strany, jež se nesprávnosti následně dovolává a na níž zakládá své právo na odškodnění;

6) Zda při existenci listinného důkazu, jež vytvořila jedna smluvní strana a jež zakládá písemnou informaci, jež není v souladu se smlouvou mezi účastníky sjednanou pravdivá a této nepravdivé písemné informace se smluvní strana domáhá jako důkazu ve svůj prospěch o tom, že takovou informaci uvádět nemusela, se může takového důkazu dovolávat ve svůj prospěch a soud jej hodnotit jako důkaz ve prospěch takové osoby, když je takový důkaz evidentně v rozporu s tím, co smluvní strana měla jako povinnost sjednáno;

7) Zda lze při dlouhodobé spolupráci mezi obchodními partnery požadovat po smluvní straně vyšší míru obezřetnosti, založenou nejen v písemné smlouvě;

8) Zda je odvolací soud povinen poučovat účastníka v odvolacím řízení podle ustanovení § 118a odst. 3 o. s. ř. za situace, kdy tato potřeba vyplývá z odlišného v ústním odůvodnění uvedeného právního názoru odvolacího soudu, jež vyslovil ve svém předchozím zrušujícím rozhodnutí a v novém rozhodnutí se od svého původního názoru odklonil;

9) Zda ústní odůvodnění původního rozhodnutí odvolacího soudu, jež vede účastníka k závěru o předvídatelnosti rozhodování v dalším průběhu řízení, je pro odvolací soud v průběhu dalšího odvolacího řízení závazné i přesto, že při novém rozhodování nové skutečnosti a nové důkazy nevyvstaly.

Dovolatelka k tomu v dalším obsahu dovolání doplňuje, že Podmínky jsou nedílnou součástí a přílohou Smlouvy o spolupráci, jsou všeobecnými obchodními podmínkami ve smyslu ustanovení § 273 obch. zák. Dodatek č. 1 k Podmínkám je pak dodatkem právě k všeobecným obchodním podmínkám a nikoliv ke Smlouvě o spolupráci, a tedy v souladu s judikaturou Ústavního soudu (např. [II. ÚS 691/04](#)) i soudů obecných nemusí být tyto obchodní podmínky, tedy ani dodatek k nim, podepsány a nemusí obsahovat ani další náležitosti dvoustranného právního úkonu, jako je identifikace obou smluvních stran a jejich podpisy. Dále upozorňuje na to, že žalovaný tím, že zvolil jako kategorii prověření předmětného vozidla kategorii A – BEZ LUSTRACE, se dopustil zřejmého porušení Podmínek (čl. 6). Rozhodnutí odvolacího soudu je, pokud jde o Dodatek č. 1 k Podmínkám, v rozporu s ustálenou judikaturou Ústavního soudu i v rozporu s běžnou obchodní zvyklostí při přijímání „novel“ obchodních podmínek.

V závěru dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání žalobkyně vyjádřil tak, že dovolání považuje za nepřijatelné.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012 s výjimkou uvedenou v dále specifikovaném ustanovení) se podává z bodu 7. přechodných ustanovení v článku II. části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., oprávněnou osobou řádně zastoupenou advokátem, jímž bylo dovolání též sepsáno (§ 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), se Nejvyšší soud zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v této věci přípustné, neboť pouze z podnětu přípustného dovolání lze přezkoumat správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných dovolacích důvodů.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti potvrzujícímu rozsudku upravuje ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) a c) o. s. ř. Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu není přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., jelikož podmínky tohoto ustanovení nebyly v souzené věci naplněny (ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by odvolací soud zrušil). Přípustnost dovolání je tak třeba posoudit podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (o jehož zrušení uplynutím dne 31. 12. 2012 rozhodl Ústavní soud v nálezu ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. [Pl. ÚS 29/11](#)).

Podle ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (odstavec 1 písm. c/) zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Při zkoumání, zda rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může dovolací soud posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatelka v dovolání označila, případně jejichž řešení zpochybnila.

Předpokladem přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je, že řešená právní otázka měla pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou otázku, na níž výrok odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení založen. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatelka tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. se podává, že dovolací přezkum je zde předpokládán zásadně pro posouzení otázek právních, pročež způsobným dovolacím důvodem je ten, jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Jen z pohledu tohoto důvodu, jehož obsahovým vymezením je dovolací soud vázán (§ 242 odst. 3, věta první, o. s. ř.), je pak možné - z povahy věci - posuzovat, zda dovoláním napadené rozhodnutí je zásadně významné. Naopak nelze účinně uplatnit námítky proti skutkovým zjištěním způsobem, který předjímá dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř., stejně jako důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., jestliže tvrzené vady procesu získání skutkových zjištění (zejména provádění a

hodnocení důkazů) nezahrnují podmínku existence právní otázky zásadního významu (srov. shodně usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2006, sp. zn. [III. ÚS 10/06](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2006, pod číslem 130).

Přípustnost dovolání tak nezakládají námitky dovolatelky označené pod body 5 až 9. Námitkami pod body 5 a 6 dovolatelka zpochybňuje skutková zjištění soudů, přičemž tak uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř., který u dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nemá k dispozici. Obdobně námitkami pod body 8 a 9 uplatňuje vady řízení (dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), tyto námitky však v sobě nezahrnují podmínku existence právní otázky zásadního významu a přípustnost dovolání tak u dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. také založit nemohou. Dovolací soud konečně připomíná, že předpokladem přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je, že řešená právní otázka měla pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou otázku, na níž výrok odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení založen. Přípustnost dovolání tak nezakládá námitka dovolatelky, zda „lze při dlouhodobé spolupráci mezi obchodními partnery požadovat po smluvní straně vyšší míru obezřetnosti, založenou nejen v písemné smlouvě“, neboť na řešení této otázky rozhodnutí odvolacího soudu založeno není.

Dovolání je však přípustné k řešení otázek dovolatelkou označených pod body 1 až 4 dovolání, neboť nebyly takto dosud v rozhodování dovolacího soudu vyřešeny. Námitky dovolatelky označené pod těmito body lze souhrnně označit jako nesouhlas s právním závěrem odvolacího soudu, podle něhož listinou označenou jako „Dodatek č. 1 k Podmínkám pro uzavírání leasingových/úvěrových smluv mezi žalobkyní a jejími obchodními partnery“ nedošlo ke změně práv a povinností stran smlouvy. Dovolatelka namítá, že podpisem žalovaného na Dodatku č. 1 k Podmínkám došlo ke změně obchodních podmínek a tím celé smlouvy, neboť Dodatek byl žalobkyní připraven, i když jí nebyl podepsán. Tyto dovolací námitky však nejsou opodstatněné.

Ze skutkových zjištění soudů, jimiž je dovolací soud vázán, vyplývá, že ve smlouvě o spolupráci datované 1. 5. 2004, se účastníci dohodli, že tato smlouva může být měněna nebo doplňována pouze písemnými dodatky. Součástí smlouvy učinili tzv. Podmínky pro uzavírání leasingových smluv mezi žalobkyní a jejími obchodními partnery. Ve smlouvě samotné ani v obchodních podmínkách si účastníci nedohodli jiný režim změny vzájemných práv a povinností ze smlouvy než písemnými dodatky ke smlouvě.

Podle § 273 obch. zák. část obsahu smlouvy lze určit také odkazem na všeobecné obchodní podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými organizacemi nebo odkazem na jiné obchodní podmínky, jež jsou stranám uzavírajícím smlouvu známé nebo k návrhu přiložené (odst. 1). Odchylná ujednání ve smlouvě mají přednost před zněním obchodních podmínek uvedených v odstavci 1 (odst. 2). Citované ustanovení upravuje možnost stran určit část obsahu smlouvy odkazem na obchodní podmínky při uzavření smlouvy. Neupravuje však předpoklady pro změnu práv a povinností účastníků smlouvy změnou obchodních podmínek.

K tomu, aby se nové znění obchodních podmínek při jejich změně stalo součástí uzavřené smlouvy, nepostačuje, aby strana, o jejíž podmínky jde, oznámila jejich změnu, ani s uvedením, že pokud druhá strana nesdělí nesouhlas do určité doby, platí změna za schválenou. Jestliže bude jednostranně oznámena změna obchodních podmínek, na které smlouva odkázala, není to platný úkon, v jehož důsledku by došlo ke změně smlouvy, a jednání jiné než podle původního znění, pokud nedojde řádným způsobem ke změně smlouvy, bude v rozporu se smlouvou (srov. shodně Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 925).

Obchodní zákoník (ani zákoník občanský) tak nestanoví pro obchodní podmínky, které jsou součástí

smlouvy, jiný režim jejich změny než pro smlouvu samotnou. Nevyhradí-li si proto účastníci ve smlouvě nebo obchodních podmínkách, které jsou její součástí, zvláštní způsob změny obchodních podmínek, řídí se předpoklady pro jejich změnu zákonnou úpravou pro změnu obsahu smlouvy samotné.

V projednávané věci tedy odvolací soud dospěl ke správnému závěru, že jednostranným doručením návrhu Dodatku č. 1 k Podmínkám žalovanému nedošlo ke změně obsahu závazku.

Poukazuje-li dovolatelka na náleží Ústavního soudu sp. zn. [II. ÚS 691/04](#), jde o nepřipadnou argumentaci. Citované rozhodnutí připouští možnost stran dohodnout si tzv. prorogační doložku podle § 89a o. s. ř. i ve všeobecných obchodních podmínkách, které učiní součástí smlouvy. Neřeší však otázku možných jednostranných změn obchodních podmínek, o něž jde v projednávané věci. Akcentuje-li citovaný náleží Ústavního soudu zásadu autonomie vůle stran, na niž dovolatelka poukazuje, je naopak právě v souladu s touto zásadou nutno respektovat výhradu účastníků, že práva a povinnosti ze smlouvy vyplývající mohou být měněny toliko písemnými dodatky a nikoli jednostrannou změnou obchodních podmínek.

Konečně zmiňuje-li dovolatelka, že žalovaný nenamítal neplatnost Dodatku č. 1 k Podmínkám, nejde ani zde o námitku důvodnou. Návrh neobsahoval označení stran, nebyla z něj zřejmá vůle stran uzavřít písemný dodatek ke smlouvě o spolupráci a změnit tak práva a povinnosti účastníků smlouvy, jak smlouva předpokládala. Odvolací soud jej proto správně posoudil jako neplatný pro jeho neurčitost podle § 37 odst. 1 obč. zák.

Jelikož dovolací soud neshledal naplnění žádného z uplatněných dovolacích důvodů, dovolání žalobkyně podle § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.